

Rendkívüli Újság

1939 JANUÁR 16.

Inscris sub. No. 14—1938, Trib. Arad.

ANUL X. — Nr. 3.

Director: — Propr.:
MARKOVITS A. IVÁN

REDACTIA SI ADMINISTRATIA:
ARAD, STRADA ALEXANDRI 8.

KIRÁLYI SZAVAK:

Románia természeti kincseinek teljes kiaknázása a legközelebbi idők legfontosabb feladata, mert ennyi kincset nem hagyhatunk

parlagon. Hogy ezt a célt elérjük, újabb eszközökre van szükségünk és ezeket az eszközöket meg kell találnunk.

Călinescu belügyminiszter:

„A nemzeti kisebbségek Románia teljesjogú polgárai”

Nincs különbség a törvény előtt többségi és kisebbségi polgár közt — „Azért jelentem ki ezeket, hogy alantas szerveim tudomást vegyenek róla” — Biztosítjuk kisebbségeink gazdasági és kulturális fejlődését

BUCUREȘTI. — Călinescu belügyminiszter legutóbbi hatalmas rádióbeszédében részletesen foglalkozott az állami határok sérthetlenségével és a kisebbségi kérdéssel is. Erről a két fontos kérdéstről a miniszter a következőket mondotta:

— A Nemzeti Ujjászületés Frontjába meghívtuk a kisebbségeket is. Ne lépjen ez meg senkit, mert ez bizonyítja, jellemzi politikai felfogásunkat és a román szellemet. Nemzeti ország vagyunk. A földünk román föld. Mi voltunk a legrégebbi és a legelső nép, mely ezt a földet elfoglalta és megművelte. Ha később ez a föld ideiglenesen más uralom alatt is volt, ez nem változtatta meg alapvető jogunkat, hanem csak megsértette azt. A román nép jellege a más uralom alatt volt területeken sem változott meg. A román állam határa a román nép határa. Ezt a határt nem szerződés állapította meg, nem egyezmény útján jött létre, hanem a történelem jelölte ki természetes jogainak alapján. Ezt a határt utolsó elhatározásunkkal is megvédjük, mint szent javat. Ezek a határokon belül élnek más etnikai származású polgárok is.

Călinescu Armand belügyminiszter

Erdekeink vannak, amelyek azt kívánják, hogy együtt éljünk velük, ugyanannak az államnak kezei alatt és a civilizáció eszméjét alkalmazzuk velük szemben, egyben pedig közös földet éljünk velük. Ugyanakkor azonban hangsúlyozzuk, hogy sehol a világon kisebbségeknek jobb sorsa nem volt, jobb elbánásban nem volt része, mint Romániában.

Ennek az elbánásnak az alapját maga az alkotmány szögezi le, amely a teljes egyenlőség elvének biztosítja a törvények előtt azonos polgárjogot, azonos politikai jogokat és természetesen azonos törvényes biztosítékokat. A kisebbségek használhatják nyelvüket a vallásban, a sajtóban és a gyűléseken. Anyanyelvüket használhatják a közigazgatási hatóságok előtt és bizonyos feltételekkel a bíróságok előtt is. Felekezeti iskolákat létesíthetnek és az állami iskolákban is tanítják a kisebbségi nyelveket. A kisebbségi egyházak között méltányos alapon kerülnek kiosztásra az államsegélyek. A kisebbségi polgárok bármilyen foglalkozást gyakorolhatnak és köztisztviselőként is szere-

pelhetnek. Képviselőket nyernek a szakkamarákban és a községi tanácsokban, azokon a vidékeken pedig, ahol a kisebbségek jelentős számban élnek, polgármesterek és alpolgármesterek kerülhetnek ki so-

raikból, mint ahogyan már ki is kerültek. A kisebbségekkel szemben a teljes őszinteség vezetett bennünket és gondoskodunk arról, hogy a jogaikat biztosító intézkedéseket a közigazgatási hatóságok végrehajtsák. Ezt felelős állásban, mint belügyminiszter mondom, hogy alantas szerveimnek tudomása legyen róla. Természetes viszont, hogyha valamely kisebbségi polgár törvénybe ütköző cselekedet követ el, ennek ugyanolyan következményei lesznek, mintha azt bármely más román állampolgár cselekedte volna.

Mi nem vonjuk kétségbe a kisebbségek lojalitását és felszólítjuk őket, hogy dolgozzanak velünk együtt politikai téren az állam magasabb érdekeiért.

A közigazgatási hatóságok ismerik a kisebbségek jogait. Biztosítjuk gazdasági fejlődésüket a méltányosság elve alapján és ilymódon teremtjük meg a természetes kapcsolatot a kisebbségek és a román állam között. Ime ez az a szellem, amelyben a kisebbségek a Nemzeti Ujjászületés Frontjához csatlakoztak.

A spanyol köztársasági hadsereg visszavonuló mozdulatai

100 km-rel megrövidült a front. — A nemzetiek elfoglalták Taragena és Reus városokat. — 18 gépkocsi ezüsti municióról

Barcelonából jelenti a köztársasági hadsereg főparancsnoksága: Az Ebro szakaszon folyó legújabb hadműveletek arra kényszerítették a köztársasági hadsereget, hogy az előre jól elkészített védelmi vonalra harc nélkül visszavonuljon, ami rendben meg is történt. Erre a visszavonulásra a köztársasági hadsereg már régen el volt készülve és ezáltal két természetes hegycsoport képezi a természetes védelmi vonalat.

Burgosból jelenti a nemzeti csapatok főparancsnok-

sága: A nemzeti hadsereg vasárnap délelőtt bevonultak Taragena városba, amelyet elfoglaltak. Ennek a városnak kiezakadó stratégiai jelentősége volt. Taragena és Reus városok elfoglalása pedig egyúttal megrövidítette a frontot 100 km-rel.

Taragenából jelenti: A nemzeti csapatok bevonulása alkalmával a visszamaradt lakosság lelkes tüntetést rendezett.

PÁRIS. Az újságok részletes jelentéseket közölnek a nacionalista győzelemről. A jelentések szerint Barceloná-

ból is megkezdődött a menekülők özönlése. A visszavonuló köztársasági csapatok rengeteg hadianyagot vittek magukkal, miután a front megrövidült és sok harcieszköz szabadult fel.

Köztársasági oldalról hangoztatják, hogy a front megrövidülése által a köztársasági védelmi front megerősödött.

Perpignanból jelenti: A spanyol határról 18 gépkocsi érkezett tele ezüsttel, 36 millió frank értékben, mely municióröndelések ellenértékét képezi.

Imrédy magyar miniszterelnök pécsi beszédéből

Itt nincsen helye a fejbeverésnek és nincsen szükség a síhederek husángjaira

Pécsről jelenti: Imrédy Béla magyar miniszterelnök vasárnap vette át Pécs városától díszpolgári címelet, mely alkalommal a városi színházban beszédet mondott, amelyben elsősorban hangoztatta a magyar faj lovagiaságát, mely hűséges marad mindazokhoz, akik nehézségekben Magyarország mellé álltak. Megemlékezett arról, hogy Pécs környékén németek is élnek, akiket testvéreknek fogadott a magyar nemzet, csakugy, mint azokat, akik a világ minden tájáról érkeztek Magyarországra és érzésben egybeolvadtak a magyar néppel.

A miniszterelnök ezután a zsidókérdésre tért át és a következőket mondotta:

— Egy nép terpeszkedett el Magyarországon, mely távol áll a magyar szellemtől. Ez a nép távol áll

a keresztény erkölctől és a sajtóban is érvényesíti káros befolyását. Ebben a sajtóban alig lehetett másról olvasni, mint hogy Amerikában a filmsztárok milyen botrányokat rendeznek és hogy egy-egy filmszínész nő hányszor megy férjhez. Ezek a dolgok nem tartoznak a nyilvánosságra — mondotta — mert sok más fontos kérdés tárgyalása lenne hivatása a sajtónak. A gazdasági életben arra törekcsenek, hogy minél több pénzt harcsoljanak össze, hogy aztán ebből a tökéből éljenek.

Majd megemlékezett az antiszemita mozgalomról és hangoztatta, hogy nyíltan és egyenesen, törvényesen szándékszik a zsidóság ellen eljárni. Itt nincsen helye a fejbeverésnek, sem az agybakólintás-

nak, nincs szükségünk a síhederek husángjaira. Öntudatos magyar életre van szükség, ami együtt jár a fegyvédelemmel. Katonai szellem kell, hogy uralkodjék az országban, de ez nem jelenti azt, hogy a polgárok kötelezettsége a katonai szolgálat befejezésével véget ér.

Ezután a földreform mozgalomra tért át a magyar miniszterelnök és megállapítja, hogy ezeknek a megvalósítása zavarokkal járhat, de mindenkinek meg kell tenni mindent, hogy a reformok megvalósuljanak, mert a nép már dhitozik, hogy önmaga legyen az ur a saját portáján.

Végül kijelentette, hogy a cca 20.000 társadalmi, szociális egyesületek száma tulok és azokat inkább egyesíteni kell.

A köztársaságiak az Ebro frontján visszavonultak, ugyanakkor

a Badajozi vonalon nagy győzelmet arattak a nemzetiek felett

38 km-rel jutottak előbbre

MADRID. — Addig, amíg a köztársaságiak az Ebro mentén folyó harcok során kénytelenek voltak visszavonulni, az alatt a Badajoz fronton nagy győzelmet arattak a nemzetiek felett. Sikert

ugyanis Assuaya mellett áttörni a nemzetiek vonalát, akik kénytelenek voltak visszavonulni. A köztársasági csapatok Palavera de Raina irányában haladtak előre és

sikerült 38 kilométerrel előbbre jutniok Palavera irányában.

A váratlanul elért győzelem nagy lelkesedést keltett a köztársasági területen.

Bűnvádi feljelentés Salamon Béla, „Scala” mozi igazgatója ellen

Nagyszabású vállalkozás főke nélkül. — Miért hiúsult meg az aradi közös mozifront?

ARAD. — Érdekes feljelentés futott be a napokban aradi rendőrségre Salamon Béla, az aradi Scala-mozgó igazgatója ellen. A rendőrség bünyügyi osztálya már meg is kezdte Schillinger Imre, az Uránia tulajdonosa által tett feljelentés vizsgálatát és ez a vizsgálat lesz hivatott megállapítani, hogy mennyiben követett el Salamon Béla csalást a sikasztást, amikkel a feljelentő vádolja, aki károsszert több mint 160.000 leiben lapítja meg.

Minden együtt, csak a szükséges tőke hiányzik

A feljelentés előzményei a következők:

Salamon Béla előbb oradei uridivatkereskedő, aki a belvárosi minőségében csődbe került, utóbb, mint a Jean Davidescu bucuresti-i filmház ügynöke, üzleti összejutásban állott az aradi Uránia mozgóval. Mult év februárjában Salamon Béla tárgyalásokat kezdett, illetőleg folytatott a feljelentővel, nézve, hogy a Davidescu filmház által forgalomba hozott filmeket közös alapon elvezetik el az országban. Salamon Béla fogja az elhelyezéssel kapcsolatos teendőket ékezni, míg a feljelentő adminisztratív tevékenységet fog kifejezni. A feljelentés szerint Salamon Béla ezeket a tárgyalásokat folytatta akkor is, amikor őt már a filmház elbocsájtotta kötelékéből, és amelyről a feljelentő nem szerzett tudomást, illetőleg Salamon Béla elhallgatta. Közben történt az, hogy az aradi Select-mozgó bezárta aput és annak bérbeadására árlejtést irtak ki. Ekkor újabb kombinációként az a terve merült fel, hogy a Select-mozgó helyiségét bérbeadják a feljelentett és a feljelentő, sőt esetleges műsor-nomáliák kiküszöbölésére a Corso-mozgó tulajdonosait is bevonják együttműködésre, mi meg is történt. A vállalkozás megindulásakor és azt megelőzően Salamon Béla ki-elentette, hogy megfelelő tevékenységet modernizálja. Így létre is jött a megállapodás, sakhamar kitűnt azonban, hogy Salamon Béla a jelzett ökével egyáltalában nem rendelkezik. A Banca Românească, mint háztulajdonos által igényelt házibérgaranciát is csak a feljelentő segítségével tudta Salamon Béla megoldani. A feltétlen szükséges átalakításokat is csak észben tudta Salamon elvégezni és csak azokat, amelyeket elsősorban hitelre lehetett megrendelni és amely zintén csak azért volt lehetséges, mert Schillinger Imre érdekltségéről tudomással irván az érdekeltek, szívesen hitelleztek. A berendezés el is bajok voltak. Eredeti terve szerint a berendezésről zintén Salamon Bélának kellett volna gondoskodni. Satunaren kínálkozott megvételre egy megfelelő berendezés, éppel. Megvétel helyett azon

ban — melyhez jelentős tőke kellett volna — Salamon Béla hirtelen a bérbevitel formájára tért át és meg is alapodtak 80.000 lei évi bérösszegben, de amikor a bérbeadó az évi bérösszeg előre való deponálását kívánta, ismét nem konvenniált az ajánlat, ehelyett kénytelenek voltak Arad városától bérbevenni a berendezést és a vetítógépet évi 120.000 leiért.

Pénzügyi tranzakciók

Salamon igazgató azonban mindamellett pénzügyi tranzakciókat is hajtott végre. Alkalmazottakat vett fel, a kiktől a titkárság 40.000 lejtől kezdve a pénztárnoknő, büffé bérletén keresztül a jegyszedőig óvadékokat vett fel Schillinger Imre tudta nélkül. Közben a Corso-mozgó tulajdonosai alig 4—5 napi együtt működés után — látván a tényleges helyzetet — kiváltak az érdekltségéből, Schillinger Imre azonban kénytelen volt még benmaradni, részben mert már anyagilag mélyebben volt angazsálva, részben mert a Scala-mozgóban éppen az ő saját részére, az Uránia részére lekötött filmeket forgatták. Csakhamar azonban teljességgel lehetlenné vált Salamon Bélával az együttműködés. Ugyanis megállapodás szerint Salamon Béla, aki a Scala ügyeit vezette és adminisztrálta — tartozott volna a befolyó összegeket naponta bankba helyezni, melynek azonban egyáltalában nem tett eleget, hanem saját céljaira fordította, azzal biztatván Schillinger Imrét, hogy külföldi növényétől 150.000 leit fog rövidesen kapni, ami azonban sem akkor, sem később nem érkezett be. Végül is október 23-án felszólította Salamon Bélát a feljelentő, hogy a befolyt összegekkel számoljon el, amire Salamon kijelentette, hogy nincs semmi pénz a kasszában az előző napok bevételeiből, holott a feljelentő szerint 56.000 leinek kellett volna a pénztárban lennie. Így a feljelentő üres kézzel volt kénytelen otthagyni a Scala-mozgót, anél is inkább, nehogy az óvadék vagy hasonló természetű tranzakciókból kifolyólag utólag kellemetlensége legyen, másrészt pedig a feljelentett személyével kapcsolatban a megállapodás létrejötte után olyan dolgok jutottak tudomására, amelyek — szerinte — teljesen kizárták teszik Salamon Bélával az együttműködés lehetőségét.

Minthogy pedig — szól a feljelentés — Salamon Béla a feljelentőt tévedésbe eítette és ezáltal csalást, továbbá sikasztást követett el a feljelentő szerint, ennél fogva kéri a hatóságoktól az ügy kivizsgálását és a bűnvádi eljárás megindítását.

Legszívesebben fest, tisztít, vegyileg

Ifj. Krebs
kelemefestő

ARAD, Bulv. Regele Ferd.
Főútlelet: Strada Eminescu 1
(Bogyó üzlet mellett)

Eltemették Weitzen Mórt, a Textilipar üzemvezetőjét

ARAD. — Vasárnap délelőtt 11 órakor temették el a férfikórának teljében, alig 55 éves korában váratlanul tragikus körülmények között elhunyt Weitzen Mórt, az aradi Textilipari Rt. üzemvezetőjét. Jóval a gyászszertartás megkezdése előtt sűrű tömeg sorakozott fel a ravatal körül, a Textilgyár igazgatósága báró Neuman Ferenc személyében, Kleinhändler v. igazgató, Mayer igazgató, a gyárüzem tisztviselői kara, mesterek, munkások nagy számban, akik eljöttek a néma utolsó bucsura, de ugyancsak számtalan volt az ismerősök, jóbarátok tömege, akik e fájdalmas percekben részvételükkel igyekeztek enyhíteni a mélyen sújtott özvegy, fiatalon árván maradt leánya, férjezett Weisz Kálmánné fájdalmát. Kivonult a gyári tűzoltóság is, melynek egyik megszervezője és parancsnoka volt. Ugyancsak díszszakkasszal vonult ki a városi tűzoltóság is Chera Flórián parancsnokkal az élén.

A ravatalnál Vágölygyi Lajos dr. főrabbi mondott imát, majd előbb Vass Antal osztályfőnök a gyári kollegák nevében német nyelven, Csenka Gábor az önkéntes gyári tűzoltóság nevében vett örök búcsút a korán elhunyt kiváló embertől. Koszoruk tömege jelezte azt a rokonszenvet, melynek az örök nyugovóra tért idegenből ideszakadt és Aradon gyökeret vert Weitzen Mór életében örvendett.

A tűzoltószakaszok megegyezően fővetéssel adóznak az egykori parancsnoknak és pár másodperc múlva csak a göröngyök koppanása és a hátramaradtak fájdalmas jajja hallatszik.

Rentabilis vállalatba

betársulniék
100—200 ezer
leiel. Ajánlatok
„Haszonrészesedés” jellegre
a kiadóba

Az osztálysorsjáték tegnapi huzása

Az állami osztálysorsjáték III. osztályának tegnapi huzásán a következő számok nyertek:
MATCA: Lei 1.000.000 No. 9024, Lei 200.000 No. 84180, 67307. Lei 100.000 No. 89427, 57543, 65298, 95711, 93172. Végződés 2 Lei 912. (I. Olariu Arad eladása).
ANEXA: Lei 1.000.000 No. 73832, 810070, 748628, 335330. Lei 100.000 No. 610786, 381514, 558919, 433245, 298488, 582740, 752480, 281843. Végződés 00 és 11 Lei 228. (Felelőségünk nélkül).

700 millió frank hozomány

Hollywood leggazdagabb és legvidámabb agglégénye, Wayne Morris, barátainak és ismerőseinek legnagyobb meglepetésére megnősült. Leonora Schinasit, az amerikai dohánykirály 18 éves leányát vette feleségül, akivel 700 millió frank hozományt kapott.

Vérszegény, sápadt, étvágytalan, legyengült és gyakori fejfájásban szenvedőknek teljes gyógyulást nyújt a dr. Földes féle „Ferrol” vastáplikör. A leghatásosabb és legeredményesebb erősítő, hízaló, vér és izomgyarapító szer. — Egy üveg ára 100 lei. Földes gyógyszerár, Arad.

Lefoglalták egy nagyobb kereskedelmi ügynökség könyveit

Anyagi természetű differenciák merültek fel az ügynökség két érdekeltje között

ARAD. — Nemcsak a város kereskedelmi köreiben, hanem a társaságokban is élénk érdeklődéssel kísérik azokat a fejleményeket, amelyek két aradi ismert nagyvállalkozó között keletkezett egy közös üzleti ügyben, de amelynek hullámai a polgári bíróságon kívül átcsaptak a büntető eljárás területére is és amely ügyben az utóbbi hatóság már intézkedéseket is foganatosított.

Egy Str. Alexandri uccai nagyvállalkozó mintegy esztendővel ezelőtt üzleti megállapodást létesített egy szintén aradi vállalkozóval, mely szerint egy carasmegyei gyár üveg stb. produktumait egy erre a célra alakult ügynökség keretében hozzák forgalomba. Mindkét vállalkozó jelentős összeget fektetett be az ügynökség alapításába. Ugy látszik azonban a vállalkozás nem bizonyult jövedelmezőnek, mert a közelmúltban a társasviszony felbontására határozták el magukat. Ennek a lebonyolítása során merültek fel anyagi természetű ellentétek, melyeket az érdekeltek nem tudtak maguk között simán lebonyolítani, sőt a differencia odáig fajult, hogy az Alexandri uccai vállalkozó célszerűnek látta a büntető hatóságokat igénybe venni, miután úgy vélte, hogy radikális intézkedés tudja csak megóvni esetleges további veszteségtől. Az illetékes hatóságokhoz benyújtott kérelme eredményeként a rendőrség kiszállt a Iosif Vulcan uccai ügynökség irodájába és az ügynökség által vezetett kereskedelmi könyveket lefoglalta.

Ugyanakkor a hatósági intervenciót igénybevevő vállalkozó körlevélben hívta fel az ügynökség adósait, hogy tartozásaikat ne az ügynökségnél rendezzék, hanem a vállalkozónál.

Értésülésünk szerint az ügynökség másik érdekeltje szintén lépéseket tett ebben az ügyben. Remélhetőleg azonban, mielőtt az alapjában véve kereskedelmi természetű és jellegű differencia szélesebb hullámokat verne, sikerülni fog az ellentéteket áthidalni és békés uton megegyezésre jutni.

Olaszország csapatösszevonásokat hajt végre a francia Szomáli határokhoz közel

DJIBUTI (Rador). — A Reuter ügynökség levelezője jelenti: Itten az a hír került napvilágra, hogy Olaszország szélesebb keretek között mozgó csapatösszevonásokat hajt

tott és hajt végre a francia és angol Szomália határokhoz közel. Ennek megfelelő intézkedéseket léptettek életbe az érdekeltek.

Amerika nyomására

Kedvezően alakultak a tárgyalások az eviani bizottság és Németország között a zsidó menekültek ügyében

BERLIN. — Az eviani bizottság elnöke jelenleg Berlinben tárgyal a német kormány megbízottaival a zsidó menekültek kérdése ügyében. A bizottság egyik tagja a sajtó munkatársai előtt a következő kijelentést tette:
— Az eviani bizottság kiküldötti Schacht dr. németbirodalmi bank-kormányzóval tárgyalnak, aki a tárgyalásról jelentést tett Göringnek. A Schacht és Göring között lefolytatott megbeszélések után velünk közölték, hogy a német kormány a zsidó menekültügyi bizottság által támasztott követeléseket elfogadja. A tárgyalások így kielégítő eredményre vezettek, illetőleg remélhető, hogy a tárgyalások most már

minden vonatkozásban kedvezően be fognak fejeződni. Mi az ügyek jelenlegi állása mellett megvagyunk elégedve az eredménnyel. A német kormány kedvező magatartása azonban számunkra nem jelent meglepetést. Mi tudjuk azt, hogy az Egyesült Államok mindaddig tartózkodó magatartást tanusítanak Németországgal szemben, amíg az nem intézi el az emberiség és a méltányosság jegyében a zsidóság kérdését. Németország tisztában van vele, hogy az Egyesült Államok haragja, gazdasági és kereskedelmi megtorlása súlyos károkat okozhat a német gazdasági életnek. A bizottság tagjai a napokban visszatérnek Angliába.

A Kondor német repülőgép katasztrófájának részletei

RIO DE JANEIRO. — A német Kondor repülőgép katasztrófájáról megdöbbentő részletek érkeznek Rio de Bonitóból, amely város mellett a német repülőgép lezuhant. A gépen még a levegőben robbanás következett be és a Kondor lángtengerként zuhant alá. A német repülőgépipar büszkesége teljesen elégett. Hat utas tartózkodott a gépen és négy főnyi személyzet. Mind

a tizen szénén égtek. A Kondor repülőgép eddig a legmegbízhatóbbnak bizonyult és a Kondor-gépekkel fenntartott Németország—Brazília közötti repülőforgalmi társaság röviddel ezelőtt ünnepelte a századik óceánrepülést.

Legideálisabb hashajtó vértisztító a Földes féle SOLVO-pirula.

Február 18.: a Tornaegyesület 60 éves nagy jubileumi táncestély

„Adjon nekem kölcsön 4 millió font sterlinget!” mondotta Disraeli Rothschildnak

Hogyan vásárolta meg Anglia az egyiptomi kedvétől a Szezs-csatorna részvényeit

Irtá RENÉ ASSOUAN

A Szezs-csatorna ma időszerűbb, mint valaha: nemcsak azért, mert Olaszország láthatóan arra igyekszik, hogy részt vegyen a csatorna ügyvitelében, hanem azért is, mert Amerikában most fejezték be egy nagy filmet ennek a tengeri utnak az építéséről. A Lesseps-család tiltakozott, mert ebben a filmben Lesseps Ferdinánd, a csatorna lángeszű építője, nem a valóságnak megfelelően van beállítva. A legutóbbi hírek szerint a Lesseps-család által indított per barátságos megegyezéssel végződött, úgy hogy a filmet rövidesen bemutatják Európában.

Több mint hatvan éve London egyik elegáns éttermében két, látszólag nagyon meglegedett ur ült egymással szemben. Egyikük Oppenheimer, párisi bankár, átutazóban volt Londonban: ezalatt ismerkedett meg a másik urral, az azóta már megszűnt Pall Mall Gazette nevű lap szerkesztőjével. Ez utóbbi személyiség: Henry Greenwood, igen befolyásos angol újságíró volt. Az ebéd alatt a francia bankár, aki igen élénken rokonszenvezett az angol újságíróval, egyszerre a következőket mondotta:

— Remek cikktémám van az ön számára... Ön bizonyára tudja, hogy az egyiptomi kedve 1868-ban, tehát hat évvel ezelőtt, avatta fel nagy pompával a szezszi csatornát. Azt is tudja ön, hogy a kedve azóta káprázatos összegeket költött el kéjlokak építésére: úgy látszik minden vágya az volt, hogy életre keltesse Egyiptomban Kleopátra korának ragyogó fényűzését. Így jutott el a csőd szélére. Éppen most azt hallottam, hogy az egyiptomi királyi udvar, miután a legnagyobb anyagi zavarban van, szívesen eladná a tulajdonában levő szezszi csatorna részvényeket, amelyek Egyiptom számára a többséget biztosították a csatornatársulat igazgatóságában. Nos, mit szól ehhez, kedves Greenwood? Ugye, kitűnő téma?

Az angol újságíró sokáig mereven nézett maga elé, majd így szólt:

— Igen, csakugyan nagyon szép téma, megérdemli, hogy vele foglalkozunk.

Disraeli megfogadja az újságíró tanácsát

Az ebéd után, ahol ezt a remek cikktémát kapta, az angol újságíró nem a Pall Mall Gazette szerkesztőségébe, hanem a Downing Street 10 szám alá sietett és ott sürgősen kihallgatást kért Lord Derby-től, a brit külügyminisztertől. Lord Derby azonnal fogadta is Greenwood-ot, aki viszont nyomban megmondta, hogy miről van szó:

— Sir, nagyszerű és egyedülálló alkalom kínálkozik Angliának. Nevetségesen olcsó áron megszerezhetjük a szezszi csatorna feletti uralmat. Ez az üzlet, mondom, rendkívül előnyös Anglia számára nemcsak politikai, hanem pénzügyi szempontból is...

És az újságíró csupa lelkesedéssel számolt be arról a beszélgetésről, amelyet a francia bankárral folytatott.

Félóra múlva Greenwood, a külügyminiszterrel együtt, Disraelinek, a miniszterelnöknek irodájában volt. Az újságíró itt is elmondotta mindazt, amit kevéssel előbb Lord Derbynek elmondott.

A nagy angol miniszterelnök, a brit birodalom megalapítója, Disraeli, figyelmesen végighallgatta a lelkes újságíró érvelését, majd csak ennyit mondott:

— Önnek igaza van, Anglia most jóváteheti a múlt hibáit... Hála egy újságíró bölcsességének, a szezszi csatorna mostanól fogva Anglia birtokába kerül.

De az újságírónak még volt valami mondanivalója:

— De az Isten szerelméért, uraim, vigyázzanak: ha kiszivárogo az a hír, hogy Anglia meg akarja vásárolni a kedve részvényeit, akkor kettős veszély áll elő; nemcsak az a veszély fenyeget bennünket, hogy valamelyik másik ország elébe vág Angliának és kiüti kezéből az üzletet, hanem az is, hogy a kedve anyagi zavarában olyan roppant árat fog kérni, amelyet a gazdag Anglia sem tud megfizetni. Éppen ezért nem szabad a dologról beszélni és főleg a parlamentben nem kell szóváltani.

„Kérek kölcsön négy millió font sterlinget!”

Egy óra múlva, ezen a történelmi napon, Disraeli megjelent a Rothschild-ház londoni fejenél. A látogatás oly váratlan volt, hogy amikor Disraelit bevezették, Rothschild éppen szőlőt evett.

— Kedves uram, — mondta a miniszterelnök, — azért jöttem, hogy olyan összeget kérjek, amilyent senki másától sem kérhetek Angliában. Szükségem volna négy millió font sterlingre. Kérem, azonnal azonnal bocsássa azt rendelkezésemre.

Rothschild ránézett az angol miniszterelnökre, anélkül, hogy arcának egyetlen izma is megrándult volna. Mialatt a miniszterelnök megmagyarázta, hogy miről van szó, a bankár nyugodtan ette a szőlőt.

Disraeli már befejezte fejtegetését, Rothschild még mindig csipegette a szőlőt és közben gondolkodott. Végül így felelt:

— A négy millió font rendelkezésére áll. Itt Londonban akarja átvenni, vagy ott lent Kairóban?

Az angolok harca Szezs ellen

Igy hát, amikor az angol parlament tudomást szerzett a szezszi csatorna körül lebonyolódott hatalmas üzletről, a brit birodalom már társtulajdonosa volt a híres tengeri utnak: és a képviselők bámulva hallgatták a rendkívüli beszédet, amelyben a nagy angol államférfi beszámolt nekik erről az ügyről.

— Meg kell vallani nehéz volt Disraeli feladata, amikor meggyőzte az angol parlamentet arról: nemcsak hogy nem követett el megfontolatlan lépést azzal, hogy négy millió font sterlingért a legnagyobb titokban biztosította Anglia számára a csatorna részvénytöbbségét, hanem ellenkezőleg, olyan cselekedetet vitt végbe, amelyért Anglia örökké hálás kell, hogy legyen neki.

Mindaddig ugyanis Anglia következetesen ellenezte Lesseps Ferdinánd lángelméjű tervét. Amikor a francia mérnök először fordult az angol kormányhoz azzal a kéréssel, hogy vegyen részt a szezszi földszoros átvágásában, Lord Palmerston, akkori miniszterelnök, méltatlankodva fogadta ezt a javaslatot és a következő kijelentést tette a parlament előtt:

— Boldog és büszke vagyok, hogy az angolok bedugták fülüket a szezszi csatorna társulatának csalogató szava hallatára.

És amikor megkezdődött a „boldog vállalkozás”, az angol álláspont akkor sem változott. Az egész brit birodalom felháborodással és megvetéssel fogadta a munka megkezdését. A csatornatársaság, hogy olcsó munkaerőt biztosítson magának, kényszermunkára ítélte benschülte ezreit foglalkoztatta. Emiatt az angolok az emberiség nevében valóságos sajtóhadjáratot kezdtek a csatorna ellen. Az angol parlamentben egymásután emeltek szót a rab-szolgamunka miatt. De mindez nem ártott a csatornának, amelyet 1868-ban káprázatos ünnep keretében Eugénia császárné jelenlétében avattak fel.

Az angolok, miután nem tudták megakadályozni ennek a tengeri utnak az építését, teljesen úgy viselkedtek, mintha tudomást sem vennének létéről és arról, hogy ezzel az Anglia és India közötti utat hét-ezer kilométerrel meg lehet rövidíteni. Az angol posta, mint a múltban, úgy ezennél is, megkerülte az egész afrikai szárazföldet és a Jóréménység fokánál kanyarodott le, hogy Indiát elérje.

Ez volt a helyzet, amikor Disraeli a parlament megkérdése nélkül négy millió font sterlingért megvásárolta a kedve részvényeit. Anglia szempontjából való fontosságát egészen más beállításban látta, mint az országnak más polgárai. Belátta, hogy a szezszi csatorna a brit birodalom számára az erősödésnek és növekedésnek csodálatos eszköze lehet. Ennek az új tengeri utnak birtokában az angol hajóknak nincs többé szükségük arra, hogy a Jóréménység fokát megkerüljék. Ezen a csatornán keresztül a leggyorsabbhan el lehet jutni a brit birodalom kincseire, Ausztráliához, Új Zélandhoz... A szezszi csatorna a brit birodalom nagy testében valóságos gyűjtőér, tőle függ ennek az országnak az egészsége, sőt talán az egész élete.

Végzetes tévedés

1868—1938: hetven éve, hogy a csatorna zsilipjei Eugénia császárné jelenlétében megnyiták és hogy Lesseps Ferdinánd ragyogó ötlete valósággá vált. Ez a hatvan méter szélességű csatorna, amely a Földközi-tenger és a Csendes-óceán vizét összeköti és amely Ázsia és Afrika között húzódik, egy francia mérnöknek köszönhető; ő váltotta valóra ezt a gigászi munkát, amelyről már a Fáraók is álmodtak. Bizonyítékok vannak arra nézve, hogy Harun al Rasid, a legendás kalifa is foglalkozott vele. Évszázadok múlva Leibniz német bölcsele egy XIV. Lajoshoz intézett emlékiratában kifejtette, hogy a világ uralma azé lesz, aki biztosítja magának a szezszi földszorson keresztúlított csatorná birtokát.

Napoleon, aki a gyors elhatározások embere volt, Lepére mérnököt megbízta azzal, hogy tanulmányozza ilyen tengeri ut építésének lehetőségét.

Lepére azonban tizenhárom métert tévedett a nivókülönbség kiszámításában. Ilyenformán nem lehetett a munkát megkezdeni.

És ekkor jött Lesseps Ferdinánd... Lesseps, amikor áttanulmányozta Lepérenak számításait, rögtön ész-

revette, hogy elődje tévedett. Lesseps rájött a hibára és ugyanakkor világosan látta, hogyan kell majd megvalósítani ezt a régi álmot.

Nyolcvan évvel ezelőtt Lesseps Ferdinánd még mint ismeretlen ember fogott hozzá, hogy a szezszi csatornát megépítse. Mindenütt csak gunyolódással találkozott. Csak akkor foghatott hozzá a csatorna építéséhez, amikor megnyerte hozzá Szaid pasának, Egyiptom királyának bátorító barátságát. Négy-százezer részvényt bocsátott ki, amelyekből 207.000-et Franciaországban sikerült elhelyeznie. Ez a 207 ezer darab még ma is francia kezében van. De Lesseps honfitársain kívül senki sem akart érdeklődni e nagy terv iránt és a vállalkozás már a csőd szélén volt, amikor Szaid pasa megmentette barátját, amennyiben megvásárolta a lemaradt részvényeket. Így hozzá lehetett fogni a nagy munkához... ezek voltak azok a részvények, amelyek azután az angol újságíró hat évvel később megszerzett országa számára. És ekkor kezdtek Angliában megérteni, hogy milyen hibát követtek el évekkel előbb, amikor lenézték a vakmerő francia mérnök vállalkozását.

Egy újságíró büszkesége

Most pedig ismét napirenden van a szezszi csatorna. Egy újságíró tanácsára az angol miniszterelnök megvásárolta a kedvétől négy millió fontért a részvénytöbbséget; ezek a részvények jelenleg 70 millió fontot érnek, az a rész pedig, amely a csatorna díjbevételeiből Nagy-britanniának jutott, mostanig körülbelül 40 millió fontra rug. Ugyanis minden hajó, amely áthalad a csatornán, tonnánként 2 aranyfrankot és utasonként 10 aranyfrankot fizet a társulatnak. Amikor Olaszország az abesszin háborút folytatta, két-millió font sterlinget fizetett ki ilyen díjilleték címén a csatornatársaságnak.

Amikor Disraeli meggyőzte a parlamentet a szezszi csatorna elsőrangú fontosságáról, nemcsak a képviselőház, hanem az egész angol közvélemény ünnepelte a miniszterelnök bölcsességét és előrelátását. A királynő magas kitüntetést adott neki és így szólt hozzá:

— Az ország sohasem fogja elfelejteni, mit tett ön érte.

De mi történt azzal az újságíróval, aki ahelyett, hogy értesülésből szenzációs cikket irt volna, közvetlenül a kormány tudomására hozta?

Évek múlva Disraeli megbízta titkárát, hogy érdeklődjék, mi lett Henry Greenwoodból, az újságíróból.

A titkár felkereste az újságíró, aki akkor szegényes kis lakásban lakott. Megindultan látta, hogy az

őreg újságíró, akit hajdan ünnepeltek, mennyire lecsúszott a világ.

— Kedves Greenwood, nem volt szüksége valamire? A miniszterelnök tudatában van annak, hogy ilyen rendkívül értékes szolgálattal tett ön neki és Angliának, ezért szeretné ön iránt kifejezett juttatni háláját.

De az újságíró szegénységében büszke maradt. Mereven elutasította az államférfi titkárának ajánlatát.

— Menjen a csudába, nem szívesen aprópénzre felváltani hazám érzésemet.

Amikor a büszke újságíró meghalt, annyira nem maradt utána semmi, hogy még temetési költségeit is kollegái adták össze.

Buridan centerfedez az Excelsior Roubai-ben

PÁRIS. — A Lauto ir Burdan, a tőlünk kíváncsult futballjátékos vasárnapi játsszani fog a „Site” csapata elleni mérkőzésen, melyen beválik, úgy alkalmasint a leges szerződötetéséről leh szó. Kitűnő játékok kell Bu dannak ezen a mérkőzésen produkálni mert rivalisa, Desrousseau a mult heti F. C. Rouen elleni mérkőzésen kiváló nyu tott.

Tavasszal újra nyílt bíróküldés lesz

BUCUREȘTI. — Az illetékes körök tervbevétek, hogy tavasz kezdve a divíziós mérkőzések titk bíródelegálási rendszerét megszűntetik és visszaállítják a korábbi állapotot.

FEBRUÁR

4

IPAROSBÁL

Jubiláris bálát rendez az Intelegeria sportegyesület

Az Intelegeria sportegyesület január 21-én este 9 órai kezdettel rendezi meg a Mosóczy-telepi Római Katolikus Kör összes helyiségeiben jubileumi bálját. A rendező nagyszabású előkészületeket tesz, hogy a bál minden tekintetben sikeresüljön.

Az Aradi Textilipar R. T. Igazgatósága fájdalommal tudatja hogy hosszú éveken át volt hűséges üzemvezetője

Weitzen Mór

aki az Aradi Textilipar R. T. önkéntes tüzettségének parancsnoka is volt, 1939 január 12-én csütörtökön este rövid szenvedés után elhunyt.

Az Aradi Textilipar R. T. Igazgatósága.